

A totum robur, id est, tensionem, uehementia, & amydrotes, id est obscuritas: secundum corpus arteriæ, durities & mollities: igitur hi quidem ita.

De nominibus secundum antiquos quorundam pulsuum.

Deinceps autē de his pulsibus, qui à ueteribus scripti sunt, & necessarij maxime sunt, & in quiete existunt, dicamus. Dicitur quis pulsus myrizon, id est muris modo caudatus: cuius sunt rursus duæ differentia: hic quidem nanq̃ attritis digitis manus, & uehemens, demum eas, quæ deinceps sunt diastoles longiores accipiens, in fine rursus, & citus, & magnus, & uehemens sentitur. Alius uero paruus sentitur, & eas, quæ deinceps sunt immisiones magnas operans, rursus, & citus, & paruus accidit: hic pulsus quidem quandoq̃ inuenitur, & sanos naturaliter assequens: quando uero inuentus fuerit in ægotantibus in paruitate superabundans, eos qui debent abire perindicat: qui uero in magnitudine, eos qui in lethargum. Dicitur pulsus & parempipton, id est, intercidēs, quando plures diastolas & systolas operari dimiserit, secundam diastolen spissioremm attulerit: hic pulsus quidem quandoq̃ sequitur & sanos, quando uero in ægotantibus inuentus fuerit, nihil irrationale significat. Dicitur quidem pulsus dicrotus, quando distans arteria maiorē unam diastolen, alterā attulerit breuiorē: hic pulsus fit in sanis quidē à cursibus, uel exercitijs, uel aliud quid ci

B to nobis operantibus: in ægotantibus uero, manibus maxime febrientium inuenitur. dicitur autem pulsus & dorcadizon, quando magnus prius accidens, mox breuis accidit, ut putetur antequam systolen faciat finaliter arteria, rursus dilatari: hic pulsus inuenitur magis in ægritudinibus, quæ sunt circa thoracem. Dicitur pulsus myrmecizon: hic autem est, qui continue & subtiliter diastolen facit, ut uideatur myrmecos, id est formicæ in manu fieri deambulatio: ferè ex omnibus deficiendo inuenitur. Vltimus uero omnium eorum, & breuissimus est, qui uocatur scolecizon, id est uermiculans: hic uero ita paruus, & languidus, & amydrus, id est obscurus existit, quòd formiculatē, & breuissimo penitus existente intelligatur diastole & systole: in hoc autem nequaquam, sed uelut desinentia solum & reuolutio spiritus in arterijs perficitur in eo.

C GAL ATTRIBVTVS LIB DE MOTIBVS
MANIFESTIS ET OBSCVRIS,

QVEM IOANNITIVS DE GRAECA LINGVA IN ARABICAM
TRANSTVLIT. M. AVTEM TOLETANVS DE
ARABICA IN LATINAM.

C E N S V R A.

Liber traductoris magis, quàm authoris culpa mendis scitens, in quo multa Galeni doctrinam sapiunt, licet quædam quoq̃ insint ab eius dicendi consuetudine aliena.

De facultate, & primis instrumentis motus.

D **N**QVIT Galenus, illi quorum propriū est anatomiam meditari p̃ hoc, q̃ dicunt motus liquidos, eos qui uidentur in corporibus animalium, sensui manifestos intelligunt: uerū tamen quo membro fiant penitus ignoramus: & quamuis hoc uideamus, qualiter fiant nō scimus: ideo intentio nobis hic est ut eorū causas inquiramus. Principium autē inquisitionis de motibus liquidis est, ut primo inspiciamus an sint actiones membrorum, & an ex eo, q̃ sint passiones ab eis. Et p̃ actiones, intelligo motus agentes imprimētes: et per passiones, motus intelligo, qui fiūt à motore agente, q̃ ipse mouet aliquid aliud. Et tu poteris unico exemplo duorum horum motuum naturam intelligere. nam motus manuum & pedum, distendendo & cōplicando, uel inclinando, & mouendo ad utranq̃ partē, quæ quidem ossibus eorum interiacent, iuncturis efficiuntur. Manuum autē fit iunctura, quæ est in cōpositione ossis adiutorij: & hæc quidem iunctura uocatur mabit: & iunctura quæ est in cōpositione duorum focium, est cum ossibus: & iunctura ossium basium, quæ interiacent duobus fociibus, & pectini, & uocatur rasceta, & iunctura digitorū. Pedum uero motus fiūt iunctura genuum, & calcaneorū, & digitorū. Et si quis desiderat motus iuncturæ humeri numerare cum motibus manus, & iuncturæ motus coxæ cum motibus pedis, non intronmittit in Spurijs.

l. ij. significatione

significatione diuersitatē per hoc uel uariatē: ueruntamē sufficit in hac significatione, ut dicat, **E**
 q̄ summitas ossis adiutorij, in iunctura cōponitur humeri cū pyxide, quæ est in osse scapulæ: & q̄
 summitas ossis adiutorij inferior, composita est in iunctura mabit cum duobus brachij forcilibus:
 sicut duæ summitates duorū forciliū, ab inferiori cū ossibus paruis rascetæ componunt. Similr in
 pedibus iuncturæ ex cōpositione ossium, quæ sunt in eis, erūt. Quòd si res in hoc ita se habet, ana-
 tomici uerum in hoc dixerunt, q̄ motus manuū & pedum fiunt ossibus, non tamen ab eis. qm̄ hec
 quidem est actio lacerti mouētis ea. Prouenit ergo ex hoc, ut motus lacerti sit actio lacerti: & mo-
 tus ossium sit passio eorum: & passio eius quod fit, & actio eius quod agit, simul existant. Discre-
 pant tñ in eo, q̄ agens est principiū sui motus ab ipso, & patiens est principium sui motus ab alio.
 Sicut ergo qñ lacertus agit, mouet quidem primò unum duorū ossium compositorum in iunctu-
 ra, & est illud os, quod continuatur cum adiutorio: deinde mouet secundo ipsam iuncturam mo-
 uendo os: ita anatomiam considerantes inuestigauerunt an oporteat dici, q̄ lacertus ipse agit pri-
 mo, aut recipit etiā uirtutem motus ab aliquo alio. Vt autem uiderunt, q̄ unicuiq̄ lacertorū cō-
 tinuantur arteria & uena, & tertium quiddam. i. neruus: unicuiq̄ eorū intendentes unumquodq̄
 sigillatim uinculo constrinxerūt, considerantes in ipsa constrictione an motus impediretur lacert-
 torum, aut mobiles permanerent. Postq̄ autem motum lacertorum strictis arterijs & uenis in suo **F**
 manentem statu deprehenderunt, ipsumq̄ strictis neruis impediri: q̄ ad lacertos quidem uirtus di-
 geritur à neruis aliqua, per quam fit actio eorum, iudicauerunt. Deinde iuxta hanc uiam inquisi-
 uerunt diligenter, an hæc actio sit neruis ex sua natura & substantia, an supra neruos aliquod mē-
 brum sit, quod neruis uirtutem motus exhibeat, sicut lacertis exhibere uiderunt. Adhæretes autē
 neruis eosq̄ præcidentes, sectionem eorum superiorem in sua sensus & motus habitudine persi-
 stere deprehenderūt: inferiorem autem, à loco sectionis sensu priuari & motu. Ex hoc itaq̄ quod
 eis apparuit, uirtutem motus etiam neruis ab alio membro eis superiori transmitti, coniecturaue-
 runt. Prospicientes igitur primam neruorum originem, eamq̄ indagātes, quosdam eorum oriri à
 spinali medulla, quosdam à cerebro deprehenderūt. Abscindentes itaq̄ spinalem medullam, de-
 prehenderunt, quòd ab inferiori parte sectionis non transmittitur uirtus ad neruos quidem à qui-
 bus uirtus oritur, quæ prius trāsmittebatur ante abscissionem: & à superiori uero sectione, quæ est
 super abscissionem, quæ prius transmittebatur uirtus, transmittitur: ac tunc iudicauerūt uirtutem
 quidem motus ad neruos à cerebro transmitti. Deinde postmodum inquisiuerunt, an sit hoc, quo-
 niam illa uirtus sit innata substantiæ suæ propria, an à corde sibi trāsmittebatur: neq̄ ad hoc in isto lo-
 co necessitas urget, cum nos inueniamus utiq̄ neruos exhibere lacertis uirtutē motus à cerebro **G**
 procedentē. Primū igitur membrū ac præcipuū, uniuersa quidē mēbra corporis animalis mouens
 motu uoluntario, est cerebrum: cætera uero quæ quidem cerebro interiacent, & ultimo membro
 quod mouet, mouent se fm̄ ordinē ita, q̄ unumquodq̄ eorū mouēs, ac motū existat. Restat ergo
 ut cerebrum moueat tm̄, nec aliud moueat ipsum. Si r̄ fit ut manus ac pedes moueant tm̄. Etiam
 declarauit in tractatibus, quibus inuestigauit de uirtute ordinatiua, de uirtutibus animæ, q̄ cerebrū
 eget hepate & corde ad conseruandū substantiā suam: & q̄ non trāsmittebatur ab illis uirtus, qua fit
 motus uoluntarius. Hic autem non est aliquid, quod nos cogat ut probationē ad hoc inducamus,
 cū sufficiat in hoc tractatu cōclusionē propositionis illius uti dūtaxat: quia non memorauit, quod
 apparet in anatomia, ut exponerem per hoc, q̄ uirtus ordinatiua transmittit per neruos à cerebro
 ad lacertos: uerū ut à me intelligeretur sufficienter, in quo differunt motus & actio: qm̄ significa-
 tio, quā significat nomē motus, generalior est: & significatio, quam significat actio, specialior est:
 cum nos appellemus actionem, motum agentem: & passionem, motum ab alio prodeuntem.

De motu respirationis, qui notior est usus ueteribus.

Et sermo iste, in quo nos sumus, est, quo intendo inuestigare de unoquoq̄ motu, quod sit mem-
 brū, quod ab eo patitur, & quod membrū operatur ipsum, uerbi gratia de anhelitu: quia melius est, **H**
 ut ponam sermonem meū de ipso, ut exempli causa luceat: cū non conferat ex exempli quidem
 ratione duntaxat: uerum cum ipso exemplo non est utiq̄ modica pars, de qua inuestigare propo-
 nimus: uidemus em̄ manifeste, q̄ anhelamus: & hæc quippe actio animalis est composita ex aeris
 inspiratione ab exteriori ad interius, & expiratione e conuerso: & apparet etiā q̄ id quod mouet
 in concauitate pectoris in anhelitu facili suauiter, concutitur inferius duntaxat: in anhelitu uero
 magno, non solum mouent inferiora tantum, uerū etiam mouent loca lateribus omnibus uicina.
 Discordes etiā fuerūt medici in motu anhelitus, an sit etiā ex lacertis, ut sunt alij motus uoluntarij,
 aut aliter. Et quidē iudicauerūt, q̄ hæc actio naturalis sit, sicut pulsus arteriarū & cordis, alij uero
 iudicauerūt actionē esse uoluntariā: alij autē, q̄ sit actio composita. Et hæc quidē inquisitio magis
 ad dialecticā, q̄ ad medicinam spectat. Inquisitio autē, quæ dignior est in operibus medicinæ, est
 qua quidem inuestigatur, quo instrumento mouetur clibanus. i. concauitas pectoris, per quam fit
 anhelitus: quoniā hic quidem extrahit, prout apparet in anatomia: apparet quoq̄ in anatomia, q̄
 hic clibanus ex ossibus, quæ latera uocantur, & ex lacertis cōponitur interiacentibus. Merito er-
 go anatomiam considerantes dixerūt, q̄ illud membrū, quod diaphragma uocat, est una pars istius
 clibani, nec tm̄ illud totaliter: & hoc quidem usq̄ ad tempus magistrorum nostrorum homines ar-
 bitrati

A bitrati sunt, q̄ membrū istud instrumētis anhelitus nobilius existat. In nostro uero tempore instrumētū eius patuit ex eo, q̄d de operatione huius mēbri declarauī, q̄. s. mouet partes clibanī dūtaxat inferiores: quēadmodū illud, q̄d mouet superiores eius est lacertus à collo descendēs. Mouet quoq̄ id, q̄d interiacet lacertus quidē, qui inter latera constituit: nisi quia hic lacertus quidem nō dilatat clibanū tm̄, uerū etiam ipsū cōstringit: cū unusquisq̄ eorū habeat duas tunicas positione diuersas. Lacerti nanq̄ descendentes à loco, qui est supra collū, dilatant, & distendūt clibanū tm̄. Et uidi s̄pe plures homines in facto neruorū, qui mouēt huiusmodi lacertos quos prædiximus. q̄n quidem uinculo constringebant absq̄ clibanī ruptura, q̄ uinculū illud eos motu clibanī penitus priuabat: & discipulos meos instruxi qualiter hoc ipsū, q̄d declarauī, intelligerēt. Et sentētia illorū, qui dicūt, q̄ anhelitus est motus uoluntarius uel actio uolūtaria, nullū argumentū inducit, q̄d maioris q̄ hęc existat roboris ad probandū ueritatē eorū: q̄m motus clibanī impeditur statim & animal extinguit subito ore aperto cupiēs anhelitū, cum nequeat clibanū mouere: unūquodq̄ horum fuit ab antiquis inuentum: & quædā præter illa, quæ ipsi inuenerunt, postmodum reperi.

*Comparatur cognitio aliorum immanifestorum motuum, & liquidorum quorundam ad anti-
quorum cognitionem: & ponitur excusatio tractationis illius.*

B Et quodlibet horū antiquitus reputabat̄ ignotum: q̄m de ipso nihil anatomiam inspicientes tegerunt: cui posset aliquis acquiescere, uel quo posset esse cōtentus, nedū sufficienter probarent: utinam autē aliquis motuum, & aliqua actionum harum, quæ reputabat̄ esse ignota, reperirent à quo mēbro animalis prodiret: & qualiter ab agente causa, q̄n quidē agit: multa quippe horū, quæ ultimo cōperi, penes me prius erant ignota, quemadmodū De motu clibanī retuli. Et in tractatu quidem tertio De motu pectoris & pulmonis quædā, siquidē mei docuerūt me doctores ad tempora sua: quibus adieci postmodum in libro quem De passionib. anhelitus edidī, quod ad inueni, postq̄ à magistris meis didici: confessus sum etiam in libro De iuuamētorum membrorum ignorantiam meam, quam habui de motu palpebrarum superiorum: deinde uero narraui postmodum qualiter hoc fit in tractatu decimo libri mei De cura anatomix. Eodem quoq̄ modo ignorabam esse duorum neruorum ex utraq̄ parte arteriarum constitutorū, qui falso et sine ratione uocantur apoplectici: cum fuerit in eis ingressa malitia, qualiter uox impeditur: demum quippe cum labore maximo, ac difficultate cōperi hoc, cum nullus quidquā de ipsis tractauerit sufficienter: & hęc quippe significatio erat incognita: demū facta est nūc nota: quia reperi neruos mouentes lacertū epiglottidis à duobus neruis duabus arterijs uicinis, qui apoplectici uocantur, oriri. Ignorabatur quoq̄, cur ex spondylis dorsi medulla spondyli primī, si fm̄ latum tota abscindatur, donec extrema nō sese contingāt, uox impeditur illius animalis. Et si r̄ si unus spondylus locum deserit: quia spinæ medulla comprimatur fortiter. Inueni quoq̄ hęc, & alia quæ reputabant illi qui fuerunt ante me, ignota de anhelitu & uoce: & eorum inuentio fuit ex eo, quod in anatomia apparebat. Et reperi quoq̄ lacertum, qui utranq̄ mouet genam, cum prius fuisset ignotus: nec intelligo quidem in hoc loco per utranq̄ genam duo mandibularum ossa, sicut Hippocrates intellexit hac appellatione in libro suo de iuncturis, quem quidem è contrario nempe uocauerunt: sed intelligo per utranq̄ genam, corpora quæ duas continent mandibulas, quæ recipiunt, quod os implet de humiditatibus, & cibarijs, aut uento, prout in illo, qui utres inflat, uidetur. Specierum item lassitudinis, actio diuersitatis earum per anatomiam fuit reperta: quando in quibusdam, qui laborabant hac passione, uel membri quod lassatur sensus impeditur, uel in quibusdam motus, uel utranq̄ simul: & in pluribus eorum nunquam in hac specie locus putabatur esse dubietatis: quoniam quidem non dubitatur, quòd in neruis, qui uadunt ad membra, in quibus accidit ægritudo quando ingreditur malitia, noceat sensui & motui. Duæ uero species aliæ non putabantur, donec reperi secundum quem modum erant in membris corporis, in quibus accidit illud, & non in alijs: quoniam hoc quidem nullatenus accidit in omnibus membris: ob hoc, quòd non reperitur in omnibus membris neruus, qui sensum tribuat, & motum lacerto, qui est in membro patiente, præterquam neruus, qui sensum tribuit cuti, membrum siquidem illud includenti.

De motu uirgæ.

Et iam narraui omnia ista, quæ apparet ex istis rebus in libro meo de anatomia. Et qui indagat de istis rebus, remouet hæsitatiōem earum: & patet esse eius p̄ hoc, quod apparet in anatomia. Et quædam harum rerum magis congruit, ut per dialecticā discurrant: nisi quia cum hoc ad hoc anatomia iuuamur, utpote linguæ prolixitas, donec emineat ori. Et satyriasis, quæ accidit in pueris: & in quibusdā est uelocior, q̄n intuentur quā amant, aut imaginantur eam. Quia causa augmenti ex utroq̄ modo est difficilis, siue ex uoluntate fiat hominis, siue naturaliter sine uolūtate. Et in omnibus motibus, qui fiunt uoluntate, nihil obscurius et dubitabilius hoc. Q̄m in pueris ego uideo, nedum in alijs, q̄n ipsi uolunt aliquod membrum ex membris suis replicare, aut distendere, aut in partem declinare, hoc quidem faciunt ex uoluntate: & hoc quidem ipsi faciunt per lacertum, qui destinatur illi motui, & appropriatur, licet ipsi quidem lacertum illum ignorent: & non ipsi tantum, sed etiā multi medicorū. Et illud est, q̄m inuenio membra corporis moueri per lacertum, cui creator, qui nos creauit & plasmavit, & in omni tempore præsens est nobis, prudenter indidit potestatem

Spurij.

Ii iij tentiam

tentiam mouendi. Qñ igitur aliquē uolumus motuum, mouet lacertum, quem ad hunc plasmauit
 & creauit. Et declarauit in libro meo De iuuamento membrorū, q̄ creauit nos nō solum prudens
 scire quid oportebat melius agere, imo cum prudentia habuit potentiā, qua quidē nihil ei de hoc
 quod melius & competētius prouidit esse, defuit agendum: & bonitatē, ac largitatē, in qua nulla
 fuit auaritia creandi, quod melius est, & imperscrutabile uidet̄ opus, creatoris esse ueraciter scire:
 & qualiter inest corporibus animalū: ueruntamē nō est quippe licitum dicere eum nō uiuere uel
 nō agere: immo utiq; est summe prudens, & potens, ac benignus, sicut iam declarauimus. Et si no-
 tum est & publicum, q̄ in omnibus corporibus est animalium, sicut quidā putāt, uerbum istud in-
 ducit ad hoc, q̄ durā sunt in corporibus animalū animē: quarū una creatur naturaliter, & plasma-
 omnibus mēbris, & est præposita omnibus quidē uolūtātibus eius, ex quibus actiones procedūt
 per motū lacertorū, qui deputantur illis actionibus proprie: Alia uero est anima, qua uolūtas in-
 est actionū. Quidam tamē hoc respicientes nō fuerunt cōtenti hoc, & ab ipso fugerunt, dicētes q̄
 anima, qua quidē uolūtas existit, est illa, quæ p̄ se & suā essentiā uniuersa corporis mēbra imaginat,
 ut quod uoluerit de actionibus cōpleatur. Et huiusmodi quidē dicti apparet perēptio: propterea
 q̄ si nobis esset hæc anima, ignoraremus cum ignorantia actionū inuenire, an illi quidem lacerti
 sint, aut nō sint. Et ex eo, quod competit ei quod diximus, est quidē, qm̄ illud quod diximus, non
 solum est uerum in animis hominū, uerum etiā in animalibus remotioribus intellectu, hoc est in
 brutis, ut sunt asini, oues, porci: adeo quippe ut animas habeant in summa potentiā, & prudentia,
 & bonitate ac largitate, iuxta quod exposcit natura corporū eorum, aut creatura exigit. Et si nos
 quoq; cætera dimiserimus animalia, & simus homine contenti, cui quorundā animalium cōpara-
 tione intellectus attribuit, proprie infra illa uidebimus, q̄ uita in actionibus, quæ fiunt à uolūtate
 consistit: nec in alijs liquet actionibus, & non nobilioribus atq; præcipuis. Congruit igitur ut di-
 catur, q̄ non est actio quidē nobilior homini, nec cōuenientior rationali, q̄ ratio cinari ac loqui:
 & hoc quidē erit cum distinctione, quā lingua agit in uoce expedita, ab epiglottide destinata. Cū
 lacertos habeat lingua, quorum quidā ipsam sursum attrahūt ad partē palati ad oris suprema: alij
 uero in contrariā eius partē trahunt eam, donec ad inferiorē deponāt mandibulā: lacertos quoq;
 alios habet q̄ plures, qui ad utranq; partē eam declināt: neq; aliquis est puerorū, neq; adultorū,
 & eorundē, qui anatomīā inspiciunt, qui lacertos linguæ nouerint, qñ uoluerit aliquod nominū
 pronunciare, uerbi gratia si dicat Petrus, q̄ ualeat prius excogitare & intelligere quo lacerto, & q̄
 motuum illud nomen profert. Cōuenit igitur & competit, ut musculus, cui libido fuerit irrogata,
 fm̄ hanc rationem incurrat satyriasm, qñ libidinē autumat, & imaginatur per aptitudinem rei ad
 hoc. Et quod membrorū corporis immutatio imitatur animæ immutationem, nō in motibus tm̄,
 sed in alteratione coloris, erit instar huiusmodi. Et ante modos huiusmodi alterationum, quædam
 sunt alterationes quæ fiunt calore & frigore: & ex hoc est, q̄ sæpe contingit diminutio ei, quē arri-
 pit timor subitus, uel horror, uel angustia. Et ex hoc arguerunt quidā, dicentes, q̄ animæ quidem
 non sunt aliquid per se existens, adueniens corpori, ut possibile sit absq; corporibus existere, uerū
 animæ sunt quid ex corpore. Et qm̄ hi inuestigauerunt de loco quid sit, diuersificati sunt diuersifi-
 catione non modica. Quidam enim dixerūt, q̄ est spiritus: & quidam ipso dixerunt, quod est
 alia maneries de cōmitione elementorum, quā unusquisq; eorum profitetur, aut ex compositio-
 ne eorum: & quidam nempe existimauerunt, q̄ uirtus esset substantiæ, quæ unicuiq; appropriat
 animali: & quidam putauerunt ipsi eidē animalī essentiā sibi propriā. Verum substantiæ, quæ sen-
 tiunt & mouentur uoluntate, sunt illæ, quæ animalia nuncupantur: operatio uero eorum, quæ o-
 perantur ex eis, fm̄ epithetum substantiæ, quam habent ex commitione elemētorum. Et iam sen-
 tentias in libro nostro elementorū cæteras deteximus, fm̄ sententiā Hip. cum uera sit istorum sen-
 tentia, q̄ dixerunt, q̄ substantia generationi & corruptioni subiecta, qualitatib. quatuor ca. fri. sic.
 & hu. & non alijs immutat. Inquirere autē de anima an eius substantia sit corporea, neq; cesset qñ
 corpus accidit alicuius rei animalis descendere in ea: aut sit aliquid corpori cōtinuum, quod cum
 corpore accidit: aut spermatis sit uirtus & potentia aliqua, cui conueniant quidē cū creatione cor-
 poris accidentia animæ: relinquo hoc illis, qui de se existimant, q̄ hoc sciunt ueraciter. Satyriasis
 autem uirgæ scio manifeste q̄ fit uoluntate: & fortasse imaginatione tm̄. Sp̄r scio ab ore cuiuslibet
 hominis egredi linguam, qñ hanc actionē uult. Causæ autem propinquæ, hac appellatione appel-
 lan̄ à peritis & sapientibus uiris in hoc ca. & subtilis speculationis. Merito autē dixerūt, q̄ earum
 causæ duæ sunt simplices, & una composita. Causæ duæ simplices sunt, q̄ ab arterijs spiritus ad ista
 duo membra destinantur, cum sint rara & porosa interius. s. uirga uirilī & lingua: uel à se habent
 ut erigantur & dilatentur: & utriusq; erectio sequitur & comitatur spiritum intra uenas existen-
 tem usq; ad exteriora utriusq;: & pori, qui sunt inter utranq;, necessitate uacuitatis implentur. Sic
 enim uirgæ uirilī impletio fit ab imaginatione & uoluntate: & distensio quidem uehemens ha-
 bitudine & ualida, prout dicunt, & testantur medici considerantes anatomiam, lacertis aliquibus
 attribuitur paruis, & spiritibus, qui continentur in arterijs. Et eodē modo fit in lingua, quando eri-
 gitur & dilatatur, ei quidem cōtinue spiritus immittuntur, cum eo etiam, q̄ aliqui lacerti in ea ha-
 bitudine distenduntur. Veritati quidē huiusmodi dicti attestatur, quod arteriæ in lingua & uirga
 uirilī

A uirili confixæ, maiores, q̄ in ceteris membris existunt. Cauebo ergo eum, qui uerbum meum hoc audit, ne quippe oberret uerbum meum, existimando q̄ arteriæ, spiritum quidem duntaxat continent, sicut Erasistratus existimauit, sed sæpius dixi, quòd in arterijs sanguis subtilis continetur clarus, cum substantia quippe aerea: & extrema uenarum orificia sunt adeo stricta, q̄ id quod ab eis egreditur, spiritus est tm̄. Et poteris quidem præcognoscere, quòd de duobus dictis propinquius existit ueritati: & magis elegi uerbū illius, qui dixit, q̄ distensio uirgæ uirilē non est minor causa, q̄ illius, qui dixit, q̄ ab arterijs quidem spiritus destinatur ad uirgam uirilē, & linguā per id, quod narrabo. Quod est, quia præsumet aliquis & anticipabit dicere, quòd unūquodq; membrum, sui ipsius intendit cōmodo & reparationi: & hoc quidem non solum est sufficiens, sed & uerum: sed quod dicitur, q̄ membrum, alterius intendat commodo, modum & quantitatem naturæ excedit, cum hoc quippe in hominibus cūctis nō reperiatur, nedū in brutis. Et hoc quidem declarauimus sufficienter in libro nostro de uirtutibus naturalibus. Et quod hoc affirmat & asserit, est, q̄ stomachus nequaquā cibaria digerit, ut per hoc intendat omnia membra animalis reparare: neq; hepar quoq; cibū alterat hac intētionē: & immutat à stomacho progressum ad ipsum, ut cōuertat in sanguinem, & ad cætera membra mittat. S̄r quoq; cor, non quidē pulsus actio prodit ab eo pro alio membro, sed pro sui cōmodo. Quod autē dictum est uerisimilius sententię naturali, ut dicatur, q̄ unumquodq; membrū attrahat sibi quod conuenit ei, ut ex ipso nutriatur: deinde illud immutat quod attraxit, & retinet, & assimilat sibi: & expellit à se, quod est sibi diuersum. Quod uero dicitur, q̄ unumquodq; membrum non intendit quidē reparationi suæ, sed quicquid operatur, operatur ut præstet obsequium alijs membris: non est uerum. Cum ergo hoc sit unum de ijs, quæ in libro nostro de uirtutibus naturalibus declarauimus: oportet ut principū repletionis accidat quidem membris, quæ implentur, non ex arterijs, sicut quidam dixerunt: uerum ipsamet membra cū habeant erigi, & proprie dilatari, attrahunt spiritus ab arterijs, & implentur ex eis.

De motu linguae.

Virga uero uirilē augetur manifeste, & fit magna, suscipiendo augmentum non solum in longitudine, uerum etiam in circuitu. Sed linguā uidemus in longitudine distendi, q̄n ab ore educitur: non tamē augeri in omne corpus suum, quemadmodū uirga uirilē. Similiter quoq; non uidetur ab ore uniformiter egredi, q̄n fortius homo, q̄ potest os suū aperit, aut quādo penitus extat apertum, aut quando inter duas habitudines mediocriter se habet. Q̄m in ipso, cuius est os apertū fortiter, ac ualde plus, q̄ possit, inuoluitur in inferiori labio in tantum, quòd si conetur quantū potest eam eleuare, non ualebit eam adaptare ut ad figuram attingat mediocrē: propter hoc, q̄ mandibula quidem inferior concomitabitur eam, donec claudatur os: quoniam actio in aperiēdo os & in claudendo, est huius mandibulæ tantum, superiori quidem mandibula quiescente: & maxime quando aliquis quæsierit linguam eleuare sursum cum conamine, donec exterius inuoluatur super labium superius, eam concomitatur mandibula inferior, donec concurrant labia, & os claudatur: & hoc fit, quia uinculum linguae est ex parte inferiori anterius: deinde post ipsum est extremitas linguae absoluta, qua fit proprie distinctio uocis, ut fiat pronuntiatio & locutio. Et hæc exterior inferius attrahitur, & lingua mandibulæ sigillatur, cum sit ei ex parte inferiori tota continuata. Oportet igitur, ut non extrahatur extremitas linguae sursum in illa habitudine, cum uinculum ab inferiori attrahat ipsam, & prohibeat. Et secundum hanc rationem, si aliquis quæsierit uiolenter linguam suam sursum eleuare, uidebit mandibulam suam inferiorem sequi eam, & appropinquare mandibulæ superiori: & attinget hoc quoque conclusionem oris. Cumq; iam præmisimus hoc, concludemus sermonem nostrum, sicut oportet conclusionem suam: & narrabimus hæsitationem, quæ accidit nobis deesse linguæ. Et dignum fuit, & merito accidit nobis, cum non inueniamus causam, propter quam lingua prolaxatur, donec ab ore quidem exeat. Nec responsio, quam uidemus, egreditur ab illa ambiguitate. Scimus em̄ q̄ lacertus mouēs linguam, sumit principium ex partibus tunicæ nodi gutturis, & ossis, quod assimilatur lambda literę. Ideo oportebat tunc necessario, ut si lingua attrahatur ad illas partes, ascendat interdum per lacertos, qui continentur ei desuper: & humilietur per lacertum, qui cōtinuatur ei deorsum, quando ipse ad se attrahit: & declinat interdum deuiando ad aliquam partium per lacertum, qui circumdat quidem in duas partes. Cum ergo anatomiam inspicientes in hoc conueniant, quòd nullus motus obedit uoluntati, nisi motus lacerti tantum, nec aliquis lacertus linguae continuatus distendit eam, donec adducat eam extra os, tunc merito in titubatione incidimus, quando scire uolumus qualiter actio fiat linguae. Et si motus aliquis posset in corporibus animalis inueniri, qui uoluntate fieret absq; aliquo lacerto, non incideret in hanc quæstionem aliquid ambiguitatis.

De motu uomitus, & deuorationis.

Oportet ergo de hoc inquisitione uehementi inquirere, donec ad ueritatē pertingamus huius rei. Et inspiciamus si forte inueniantur in alijs quoq; membris motus uoluntates animalis imitantes: & non solum uoluntates eius, uerum id, quod imaginamur existimando, sicut in uirga fit uirili: quia impletur corpus rarificatum ex uento uelociter, ac leuiter; deinde ad tantum attingit motum;

tum, q̄ impletione sui crescit. Et tu poteris scire, q̄ motus uoluntarius non est solius lacerti, manifestius ex animali quod ruminat: quia hoc animal postq̄ implet uentrem suum herbis, aut ex alio nutrimento, redit in idē, & erigit ipsum paulatim ex eo, quod transglutit ad os suū, ut molat ipsum & terat actione ruminatiōis. Quidā etiam hominum intendunt euomere, quod potauerūt prāter conatū uehementē, uolentes expellere facile ac uelociter, ut non oporteat eos caput conuallare sicut alij faciunt: & non egeant membrorū prouocatione quibus euomitur, neq̄ eorū distensione. Et manifestum est hoc procedere ex eis, quia instructi sunt in hac actione plus, q̄ alij: & consueuerūt omni die, q̄ exeunt à balneo euomitare, & sumunt potū ante cibū. Quod si aliquis dixerit, q̄ oesophagus obedit uoluntati in huius actionibus, & si dixerit, q̄ stomachus obsequitur uoluntati, & si dicat quod uterq̄ ei obsequitur, nihil in hoc casu refert, in quo sumus inter hæc, nisi quia alio modo, q̄ oportet inquiratur, cū intenderimus inuestigare de motu membrorū: & nō sumus quidem contenti perspicere, ex quibus mēbris illi fiant motus, quin consideremus cum hoc fm quem modum fiat actio illorum. Et uideo manifeste in lingua, & in generationis instrumentis illa eadem membra, quæ mouentur: & cū hoc quoq̄ uideo scientia manifesta, q̄ actio linguæ, quæ accidit q̄ ducitur ab ore: uolūtati quidem obsequitur: actio uero generationis instrumentorum non fit à uoluntate tm̄: sed sapius sine uoluntate, obsequēdo ei, quod anima format, & imaginat. **F** In animali quoque ruminante, & in euomente facile, merito quisquis fuerit quæsiuit, an illa actio fuerit solius oesophagi uel stomachi: & similiter habitudo in uoluntate. Iam diuersificati sunt homines in hoc. Et quidā eorum actionē eius attractioni stomachi attribuunt. Et quidam eorum attribuūt eam compressioni quidem oesophagi, qua cōprimatur id, quod discurrit per ipsum, & coarctatur. Qui aut in sermone suo distinxit, & perscrutatus est breuiter actionē membrorum, dixit q̄ oesophagus ex duabus componitur tunicis: una intrinseca, quæ quidem obedit stomacho, per quam ipse attrahit, quod transglutitur, sicut quod per manū trahit aliquis: alia uero extrinseca impellit comprimendo circumquaq̄ rem, quæ trāsglutitur, donec ad stomachum perueniat, quem admodum coqui faciunt, q̄ manibus suis comprimendo id, quod continent intestina, emungūt. Et quidam uiderunt, q̄ utraq̄ tunica oesophagi agit in transglutiendo, nisi quia maior uirtus, ac dignior in hac actione, est in interiori tunica: & exterior ei facile suffragatur. Et iam quidem declarauit in libro meo de uirtutibus naturalibus, q̄ præcipua uirtus, & maior, & dignior, quæ ad transglutiendum operatur, est quidem tunicæ intrinsecæ oesophagi: actio autem, quæ est in tempore uomitus, quæ est cōtraria transglutitioni, fit quidem per aliam tunicam. scilicet extrinsecam. Oportet ergo ut ponamus causam in maiori parte, uirtutem quæ est in stomacho expulsiuam: quæ nō est uoluntaria, sed naturalis: & fortassis causa in illa operatione uirtus est uoluntaria: & forte uirtus naturalis in illa habitudine, uirtuti suffragatur uoluntariæ facile, & modicum: sed quando uomit homo sine uoluntate cibum, quando eleuatur ad orificium stomachi, sicut accidit pueris dormientibus, oportet quidem existimare, quod causa in illa actione est uirtus expulsua: & hæc uirtus etiā inuenitur in intestinis, & uesica manifeste & matrice: & inuenitur etiam non minus in cæteris mēbris animalis omnibus: nisi quia in istis occultius inuenitur adeo, ut probatione indigeat. Et iam adinuenimus in eis probationes, & fundauimus in libro nostro de uirtutibus naturalibus.

De motu egerendi, & uomendi.

Et sicut quidam uomitus fit à uirtute naturali sola, & quidam uel totus, uel maxima pars ipsius fit prorsus à uirtute uoluntaria, ita reperitur in euacuatione per inferiorē regionem. i. per anum: & in euacuatione, quæ fit per urinā quādo mingitur duplici quidem actione. Fortassis. n. fiet hoc ab aliquo lacerti iuuamento, qui congruit ei, extrinsecus condensando, & comprimendo anum. uel forte absq̄ illius lacerti iuuamento fiet ab intestinis ut egrediatur egestio, uel à uesica per urinam: & hoc fiet à dormiente: & prouenit hoc etiam propter uigiliam nimiam, uel propter multam materiam, quam quidem continent illa loca: uel propter materiæ punctiōem, ut demum dimittatur absq̄ uoluntate, & illa loca non comprimantur à lacerto: neq̄ in illa quidem habitudine quæquam habeant de actione uoluntaria, nisi tantum unicam, scilicet relaxationis actionem: & circularium impedimentum lacertorum, qui continent quidem extrema lacertorum illorum: qui ne fiat absque uoluntate purgatio, solum uirtutem probibent naturalem in eo, qui permanet in suo cursu naturali. Quod si quidem accidat lacertis illis laxatio, aut incidantur penitus, donec sectio totaliter appareat, & egestio quidem, & urina tunc progreditur prorsus absq̄ uoluntate. Et iam quidam in hoc loco litigiū induxerunt, ut uincere uideantur, non ex eo, q̄ sequerentur inde commodum, interrogantes an actionis lacerti laxatio, comprimētis orificia meatuum, & impedimentum eius, de actione computetur uoluntaria: & dixerunt quod actio quidem lacerti fit per distensionem eius, & incuruationem, & non per relaxationem. Cōgruit itaq̄ in hoc capitulo sententia eorum, qui sentiunt, quod rerum uirtutes æstimandæ sunt: cum in eis iam conueniatur inquirere de nominibus: restat autem concordēs simus, quod lacerti quando meatuū extremitates comprimuntur, non egreditur quicquam ab eis: quando uero ab eius actione arcetur, quod in illis extitit meatibus, egreditur. Merito igitur dicit obiecto, quod illud, quod egreditur quidem ab illis meatibus, quando relaxatio uincit, illi quippe lacerto contingit actio non uoluntaria, quæ fit per

A fit per uirtutem tantum naturalem: & quod egreditur ab eis, eo in sua manente cōplexione, quādo suffragatur lacertus illis conueniens instrumentis extrinsecus, actio fit uoluntaria, ueraciter erit secundum primam intentionem, uel uiam, uel semitam primam, uel qualiter uoluerit nominare. Et si quidem intendit uoluntate sua, illorum lacertorum impedire uel laxare actionem, ipsis in sua natura non permanentibus, illud quod egreditur, actio uoluntaria per secundam intentionem, & uiam secundam, non primam appellatur.

De membris, quæ mouentur motu uoluntario.

Et sub hoc occupationis genere multa continentur alia dubia: immo quidem, si dignius est uerū dicere, sub hoc capitulo omnia, quæ quidem accidunt & arcentur, à nostra uoluntate cōtinentur. qm̄ ambulare, currere, calcitrare, & cætera quæ pedibus actiones perpetrantur, uoluntariæ dicuntur actiones, per intentionem primam. Similiter actiones, q̄ manibus aguntur, uoluntariæ dicuntur. Vox & locutio dicuntur esse à uoluntate: prima quidem intentione. Manuum autē et pedum quietudo, & cessatio à sermone, dicuntur actiones uoluntariæ, intentione quippe, & sententia secunda. qm̄ sicut quando mēbra nostra uolumus mouere, est illud, quod uolumus; actio uoluntaria: ita idem etiam quādo nolumus ea mouere, erit quidem quod uolumus: & hoc sequetur

B præcisionem consilij apud homines in aliqua actionum uoluntaria. Nec hoc quidē currit in sermone duntaxat hominum, uerum reperitur ad instar hoc in sermone Dei sublimis uiro comminantis, tempore necessitatis præsentis amico non subuenienti, in hunc modum dicentis: Nunquid tu præsens fuisti, ac amico quidem tuo in mortis articulo iam constituto non subuenisti? deinde me fraudulenter adijisti, egredere à meo sancto altari. Et quidam hominum non admittunt hunc sermonem: & existimant quidem q̄ non est appellanda causa illius quod accidit, nisi quidē actio imprimat aliquid in accidentia illius rei, quæ accidit: & cogitur, qui hoc dicit uerbum, dicere q̄ qui se, ne in exercitum magnum uadat ex regis edicto ad pugnam, et ad supponendum se periculo, occultat, nullam pœnam meretur: qm̄ pugnantes illius exercitus si ceciderint, ipse cadet inter eos ratione cadentium, non quia ipse occultauit se ab eis. Et determinauit inter eos, qui dicebant uerbum hoc, & inter illos aliud uerbum dicebant, hoc modo discordiam magnam & ualidam. Et iam orta fuerat sapius inter medicos & philosophos discordia atq; altercatio, utrum priuatio uel non factio esset quidem causa accidentiæ rei quæ accidit. Et doctores legum, & reges, eos qui se absentant à pugna, & eam subterfugiunt uoluntarie, acrius puniunt, quā illos, qui post uictoriam hostium fugiunt. Illi enim qui existimant, quod non est aliquid priuatum causa accidentiæ rei, nō possunt ratione defendere se in aliquo contra illum, qui dicit, q̄ illi, qui subterfugiunt pugnam timore cædis uel mortis, iuste puniuntur: sed contenti sunt hoc uerbum dicere, & ipsum sapius iterare, et successiue, cum non possint declarare atq; ostendere, q̄ nequit aliquis eis sufficienter probare, quod priuatum licet esse causam eius, quod accidit præsentialiter. Et quidā medicorū intendentes hoc fundamentum obseruare, fundauerunt se super ipsum: existimantes q̄ egressus egestionis, & urinæ, quando fit absq; uoluntate lacerti, qui est super orificia meatuum, actio est naturalis, & non uoluntaria, neque de actionibus animalibus profusus. Sed qui sophistarum relinquit alterationes, & cōtrarietates, & intendit in eis, quæ in arte iuuant medicinæ, cōcedit ei, qui uult actiones istas appellare qualitercunq;: & intendit inspicere qualiter ea, quæ iuuant & utilia sunt duntaxat inueniantur, quod est qualiter hæc fiant actiones. Exempli causa, q̄ in stomacho, et intestinis uirtus uiget naturalis, expellens quidem id, quod eis nocet quantitate sua uel qualitate nocua: & expellit etiam cum hoc interceptum in eis, licet non sit nocuum, quando non iuuat: & hoc quidem in membris in sua manentibus natura, quando consequitur ex hoc, quod continetur commodum per temperantiam. Et fortasse aliquid intendunt expellere membra in tempore indebito, & non opportuno: & imitatur ipsa lacertus, qui comprimit, & coarctat illorum orificia meatuum, ut quid expellat donec transfiliat, & egrediatur: et similiter quando tempus accedit, quo sentitur ille exitus superfluitatum: ille quidem lacertus relinquitur, ac remittitur: demum quiescit ab actione sua, de quo sermo præcessit. Nec huius negocij fecimus mentionē, nisi ob id, q̄ sermo se ingessit ex continuo, non quidem principaliter ex prima intentione, quæ proposito, quod intendebam necessaria existeret præsentis. Nec est quidem absurdum cum eo, quod præcessit rememorari: quod sum narraturus. Quod est, quia qui uidet ophthalmiam patientem insuetus hoc uidere, oculi eius primo replentur humiditate. & si diutius inspiciat, ophthalmiam quoque incurrit & ipse: quia oculi formidantes ægritudinem, debilitantur ex illa: & euanescit uirtus illorum essentialis adeo, ut aliquid ab oculis admittat uicinis, qui sibi continuantur quando fuerit in eis superfluis humor atque prauus. Et iam quidem hoc innuit Hippocrates, & his similia ex eo, quod corpori communicat cogitatio: & compatitur in accidentibus, sermone quem scripsit in libro humorum huiusmodi. Et fortasse quidem uidet homo serpentem subito, & in colore suo accidit pallor. Et fortasse quis incedens super apicem pinnaculi aut montis excelsi timet, & pedes eius tremunt. Similiter quoq; homo uidet alium mingentem, aut egerentem, aut pandiculationes agentem, & ad hoc prouocatur idem operari: quasi in membris ipsis uisio sit intellectus, & inspectio. Et manifestius hoc declaratur, ac liquidius sicut dixi in actionibus, quæ fiunt in lacertis:

quoniam illas actiones agunt pueri, nedum adulti, quoniam uoces imitantur, quales alios audiunt proferentes, cum ignorent ipsi lacertos linguam mouentes, adeo ut incidant uocem incisione locutionem formante, similiter accidit inspiratio et exspiratio, anhelante lacertum, quo hoc operatur, ignorante. Non est ergo mirandum linguam quidem moueri à lacerto uoluntate duntaxat. sed in ea uirtutem esse, qua quidem perpendit quod appetit intellectus, adeo ut moueat seipsam motu, ut ab ore quid educatur competenti. Et iam quidem prædixi qualiter hoc fiat. scilicet linguæ raritatē ac porositatē eius, sicut in uirga uirili. Sed quia porositates in uirga uirili ampliores existunt, augmentum uirgæ uirilis immensum, multam aeris comitatur substantiam: linguæ uero porositates modicæ. Ideoque non accidunt in ea raritates multæ uel magnæ. Et huius generis quidem est quod de dolore quæritur: quid namque est, quod illud quod quidem incurrit occupatus ex aliquo, & negotiosus in loco in quo est, apostema est minus. Quando ergo euacuatur, cum eo quoque quod ab eo non desistit augmentatur. Quidam autem dixerunt quod pars animæ dispositiua & ordinatiua, qua fit ordinatio, quia causa motus existit uoluntarij, & sensuum omnium membrorum sensibilium, quando cogitatione detinetur & occupatur alicuius rei, retardat præuentionem. Et quidam dixerunt quod in ipsis membris est quædam uirtus. quando ergo illa pars ad angustiam peruenit, ordinatiua animæ, & debilitatur, & euanescit, & etiam laxatur. res autem debilitata & euanescens, habet necessesse, ut contra id quod nocet ei, ualidius insurgat. Et hoc quidem excogitauit uir quidam philosophus, cuius philosophia atque prudentia pura quidem & non turbata fuit, neque inuidia ducebatur, ueritatem secutus non uerbo tantum, sed etiam opere. Percussionem sustinuit is in femore, ex qua sibi contigit apostema. Factum est ergo per hoc in quo dubitauit. & illud fuit, quoniam mirabatur ad plurimum qualiter languor eius noctu magis intēdebatur, cum etiam maioribus uteretur remedijs in tenebris, & pedes eius tunc magis ociabantur quā in luce, & totum corpus eius erat opertum & calefactum. Et ipse dixit, quod sicut reuelatum fuit, illud quidem non fuit nisi quia non erat de nocte alio negotio occupatus uidendi uel audiendi, neque aliquid agendi, neque in aliquo prospiciendi, nec cogitandi. sed eius cogitatio conuertebatur in apostema coxæ duntaxat. Et dixit, quod acciderat ei apostema prius semel in oculis suis, & dolebat noctu uehementius. & illud est quoniam sicut quando oculus sanus aspicit alium oculum ægrotum, & intendit circa ægritudinē cogitare & imaginari: etiam ipse oculis ægrotat. Sic ita non est mirandum ut cogitatio operetur ac imaginatio illud. & quamuis sit in ægritudine femoris, quia dispositio eius, licet admodum sit modica, tunc tamen ægritudo intenditur & augmentatur. Hæc autem res, licet ad ueritatem earum non attingamus perfecta probatione, quod tamen de eis dicimus firme, est sufficiens, & possibile est, ut non sit sufficiens tantum, sed uerum.

De motu palpebrarum.

Et iam tempus est ut ad aliam speciem motuum liquidiorum redeamus, ac si sit conuersio eius quod narrauimus. quoniam sicut quædam membra reguntur in uirtutibus naturalibus, & motus in eis apparent animales, uel actionibus permitti naturalibus, sic inuenio alia membra, quasi uoluntatem sequentia. & uoluntas eis prædominatur dominio manifesto. & cum hoc inuenio, quod permittentur eis motus naturales, sicut motibus palpebrarum: quoniam quidē hæc actio erit in pluribus hominibus absque uoluntate. & non reperies aliquem ferē, qui sic arceat palpebras suas, ut non moueat eas. & apertis permaneat oculis usque dum uelit eos claudere. & claudat nisi raro.

De motu clibani pectoris in tussi, risu, & sternutatione.

Et iam inuenimus quoque in motu clibani pectoris totius in tempore tussis, risus, ac sternutationis, locum ambiguitatis. Et hoc quidem est, quoniam istud membrum animalis mouetur utique semper per lacertum. & initium motus lacerti mouentis ipsum, procedit à fundamento neruorum & origine illorum. adeo quod homo si intenderet illis neruis, & illos amputaret omnes, incontinenti præpediretur anhelitus illius animalis. Et si quis uoluerit forti conamine tussi resistere, ut fortassis ualeat anhelitum arcere ac continere propter tussim paululum, si fortis fuerit uirtus in arcendo & comprimendo anhelitum suum dominando ei, diuturniori tamen tpe non poterit resistere quin deficiat & uincatur, donec siue uelit siue nolit tussiat. Similiter fit in sternutatione. quoniam neque actor eius ipsam comprimere, quoniam uiolenter inuadit. Eodem quoque modo hoc quidem inuestigat & anhelitus. Et quidam existimauerunt, quod anhelitus esset actio naturalis, non uoluntaria, ob id si quidem, quia uiderunt eam in soporato & apoplectico. Etiam sufficienter quidem exposuimus de anhelitu in tract. ij. libri nostri de motu lacertorum. & librum nostrum inspiciēti competit quod ibi diximus de anhelitu, ad tussim reducere & sternutationem. Risus autem incitatus ex eo, quod superficialia tanguntur loca sub axillis, & uolæ pedum, non quidem sub hoc capitulo comprehenditur. neque uideo quidem ad cognoscendam causam, propter quam si tangantur huiusmodi loca, huiusmodi tactu moueantur motu huiusmodi: uelut quando aliquid uidetur risibile: uel audit secundum aliquam scenicam penitus. nec ad cognoscendam causam propter quam, quoniam similia uiderimus istis uel audierimus, corpus prorumpit in motum risus: etsi uelimus arceri ab eo, & continere quanto possumus conamine solliciti. Tussis uero, sternutationis, oscitationis, singultus, paniculationis habitudinem narraui quidem in causis accidentium.